

NEAHTTAJEARAHALLAMA DUOGÁŽIN TEAKSTA JA JEARALDAGAT

Jearaldat 1

Mo buoridivččiidet ruvkeguovllu eanaeaiggáda sajádaga?

Jearaldat 2

Mo buoridivččet ruvkeguovllu eanaeaiggádiid dieđuoazžunvuoigatvuođa?

Lassidieđut:

Jearahallama rahpasettiin ráđdehusa evttohus láhkan váimmusfápmolága, dorvvolaščielggaduslága 21 §:a ja ruvkelága rievdadeamis (HE 8/2020 vp) lea ekonomiijaválgagoddi gieđahallamis. Evttohusas evttohit rievdadit ovdamearkan almmolaš gulaheami guoskevaš njuolggadusaid.

Evttohusa mielde ovdamearkan lohpeohcamuš addojuvvošii diehtun hálddahuslága čuvvon almmolaš gulahu-sain ja ohcamušáššegirjjit almmustahttojuvvošedje lohpevirgeoapmahačča neahttasiidduin lohpevirgeoap-mahačča almmuhantávvala sajis. Dieđu sirdima sihkkarastima váras gulahusa almmuheamis lohpevirgeoap-mahaš galggašii almmuhit ainjuo ovttá doaimma váikkuhusguovllus almmolaččat almmustahtton bláđis, jus ášši mearkašupmi ii leat unni dahje almmustahttin lea muđuid dárbbasmeahtun.

Evttohusa mielde lohpevirgeoapmahaš galggašii addit lohpeohcamušas sierra dieđu daidda áššeosálaččaide, geaid ášši guoská. Dán diehtunaddima ii sáhte buhttet dušše aviisaalmmuhusain dallege, go olbmot leat eanet go 30 dahje olbmuid meari eai dieđe. Dákkár oassebeallin sáhtta geahččat guovllu giddodagaid oamasteaddjiid lassin maiddái giddodahkii rádjášuvvan giddodagaid ja eará guovlluid oamasteaddjit ja hálddašeaddjit.

HE 8/2020 vp:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_8+2020.aspx

Jearaldat 3

Mo meroštalašivččet ruvkki váikkuhusguovllu (ovdamearkan geográfalaččat), vai ovdamearkan doaim-mahárjeheaddji sáhtašii jo ovdal váikkuhusaid čuoheama earuhit ruvkke váikkuhusguovllu?

Lassidieđut:

Ráđdehusa evttohusas riikkabeivviide ruvkeláhkan ja eará dasa laktásan lágaide (HE 273/2009 vp) leat figgan meroštallat fámus lean ruvkelága čuvvon áššeosálašdoahpaga (s. 91-92):

”Áššeosálačča doaba livččii vehá viidásut go hálddahuslága 11 §:s oaivvilduvvon dávisteaddji doaba.[...] Málbmaohcanohcamušaid oasis áššeosálaččat livčče eandalii málbmaohcanguvlui gullelaš giddodagaid oamasteaddjit ja dáidda 5 §:a 2 momeantta 1 ja 2 čuoggá mielde bálldalastojuvvon oassebealit. Dan mielde makkár málbmaohcanlobi vuodul plánejuvvon málbmaohcandoaimmaid šlájjas ja viidodagas, áššeosálaččat sáhtta dáhpáhusaid mielde leat maiddái málbmaohcanguvlui gullelaš giddodagaid hálddašeaddjit ja earát 5 §:a 2 momeanttas máinnašuvvon oassebealit. Ruvkelohpeohcamušaid vuodul áššeosálaččat livčče eandalii ruvkeguovllui ja ruvkke veahkkeguovllui gullelaš giddodagaid oamasteaddjit, ruvkeguovllu lagašguovlluid gid-dodagaid oamasteaddjit, ruvkeguovllui ja ruvkke veahkkeguovllui gullelaš giddodagaid hálddašeaddjit ja 5 §:a 2 momeanttas máinnašuvvon oassebealit.”¹

HE 273/2009 vp:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_273+2009.pdf

¹ Ruvkelága 5 §:a 2 momeantta 1-4 čuoggát:

Mii dán lágas ásašuvvo giddodagas ja giddodaga oamasteaddjis, heivehuvvo:

- 1) mearreviidodahkii ja dan oamasteaddjái;
- 2) oktasaš guvlui ja oktasašmeahccái ja daid osolašgoddái;
- 3) sierra ovdui ja dan oamasteaddjái;
- 4) oktasaš sierra ovdui ja dan osolašgoddái.

Jearaldat 4

Mo buoridivččet ruvkeguovllu váikkuhusguovllus (ovdamearkan geográfalaččat) eanaeiggádiid sajádaga ja dieđuoážžunvuogavuoda?

Lassidieđut:

Jearahallama rahpasettiin ráđđehusa evttohus láhkan váimmusfápmoláhkkan, dorvvolašvuodačielggaduslága 21 §:a ja ruvkelága rievdadeamis (HE 8/2020 vp) lea ekonomijjaváljagotti gieđahallamis. Evttohusas evttohuvo rievdaduvvot ovdamearkan almmolaš gulaheami guoskevaš njuolggadusaid.

Evttohusa mielde ovdamearkan lohpeohcamuš addojuvvošii diehtun hálddahuslága čuvvon almmolaš gulahu-sain ja ohcamušáššegirjjit almmustahttojuvvošedje lohpevirgeoapmahačča neahttasiidduin lohpevirgeoap-mahačča almmuhantávvala sajis. Dieđu sirdima sihkkarastima váras gulahusa almmuheamis lohpevirgeoap-mahaš galggašii almmuhit ainjuo ovttá doaimma váikkuhusguovllus almmolaččat almmustahtton bláđis, jus ášši mearkkašupmi ii leat unni dahje almmustahttin lea muđuid dárbbasmeahtun.

Evttohusa mielde lohpevirgeoapmahaš galggašii addit lohpeohcamušas sierra dieđu daidda áššeasálaččaide, geaid ášši guoská. Dán diehtunaddima ii sáhte buhttet dušše aviisaalmmuhusain dallege, go olbmot leat eanet go 30 dahje olbmuid meari eai dieđe. Dákkár oassebeallin sáhtta geahččat guovllu giddodagaid oamasteaddjiid lassin maiddá giddodahkii ráđjašuvvan giddodagaid ja eará guovlluid oamasteaddjit ja hálddašeadjit.

HE 8/2020 vp:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_8+2020.aspx

Jearaldat 5

Man láchkai buoridivččet ruvkelága ja biraslobi oktiiheiveheami? Jearaldagaid olis bivdit váldit vuhtii, ahte muhtun birrasa lohpeannudemiid oktiiheiveheamis addojuvvon láchka boahdá fápmui 1.9.2020. Láchka dahká vejolažžan ovdamearkan ruvkelobi ja biraslobi ovttáigásaš gieđahallama.

Lassidieđut:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190764>

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_269+2018.aspx

Jearaldat 6

Man láchkai ruvkke lohpeproseassaid galggašii ovddidit, vai plánejuvvon ruvkke birasváikkuhusat vál-dojuvvošedje vuhtii nu áramuttus go vejolaš?

Lassidieđut:

Ruvkelága čuvvon lohpeproseassain mearriduvvo ruvkelága 5-7 loguin

Jearaldat 7

Mo báktevuodus dihtton urána galggašii váldot vuhtii ruvkelága čuvvon lohpeproseassain?

Lassidieđut:

Urána guoskevaš sierranjuolggadusat ruvkelágas:

Ruvkelága 9 §.a 2 momeantta 2 čuokkis gáibida málbmaohcanlobi, jus málbmaohcan čuohcá urána dahje to-riuma sisttisdoallan dihttomii ohcamušaid ohcamii ja dutkamii.

Ruvkelága 33 §:a mielde stáhtaráddi čoavdá ruvkeguovlolutnlohpeášši ja urána dahje toriuma buvttadeami guoskevaš ruvkelohpeášši.

Ruvkelága 43 §:a mielde urána dahje toriuma buvttadeami guoskevaš ruvkelohpeohcamuš ja seammá doaimma oaivvildan váimmusenergiijalága čuvvon lohpeohcamuš giedahallo ovttas ja čovdojuvvo seammá mearrádusain. Lassin lohpeameannudeamis mearriduvvo váimmusenergiijalága 23 §.s.

Ruvkelága 73 §:s mearriduvvo lobi sirdimis. Paragráfa 1 momeantta maŋimuš cealkaga mielde urána dahje toriuma buvttadeami guoskevaš ruvkelobi sirdima oazžus galgá lassin leat váimmusenergiijasuoorggis oaivvilduvvon lohpi ruvkedoibmii.

Ruvkelága 147 §:s mearriduvvo ruvkedoaimma loahpahanmearrádusas. Paragráfa 2 momeantta mielde, jus jearaldat lea ruvkedoaimmas, man mihttomearrin lea urána dahje toriuma buvttadeapmi, ruvkevirgeoapmahaš ii goittotge oáččo dahkat loahpahanmearrádusa, ovdal go Suonjardandorvoguovddáš lea gávnahan loahpahanoaimmaid suonjardan- ja váimmusdorvvolašvuoda dáfus áššáigulleaččat dahkkojuvvon ja dohkkehan daid.

Ruvkelága 169 §:s áсахuvvo mearrádusa ollašuttimis nuppástusohcamis fuolatkeahhtá. Paragráfa 1 momeantta mielde urána ja toriuma buvttadeami guoskevaš ruvkelobis ii sáhte addit nu gohčoduvvon ollašuttinmearrádusa (mearrádus, ahte lobi sirrejuvvon doaimmaid sáhtá váidagis fuolatkeahhtá álggahit lohpe-mearrádusa čuovvumiin).

<http://uusi.gtk.fi/geologia/luonnonvarat/uraani/>

Jearaldat 8

Mán láhkai ovddidivččet *ruvkelágas* oaivvilduvvon dáhkádusmuddema?

Lassidiedut:

Ruvkelága čuvvon dáhkádusas mearriduvvo ruvkelága 10 logus, ruvkedoaimma heaittiheapmái laktásan njuolgadusat gávdnojit ruvkelága 15 logus

Jearaldat 9

Man láhkai buoridivččet ruvkelága čuvvon lohpeproseassaid ja geavadagaid?

Lassidiedut:

Ruvkelágas oaivvilduvvon lohpeproseassain mearriduvvo ruvkelága 5-7 logus

Jearaldat 10

Maid áššiid válmmaštallamis galggašii váldit vuhtii, vai doaimmasuoorggi doaimmaevttohusat dorvvastuvvojit?

Jearaldat 11

Mo doaimmasuoorggi dohkkeheami livččii vejolaš buoridit?

Jearaldat 12

Go váldá vuhtii ministeriijaid gaskasaš doaibmaváldejuogu, mainna eará vugiin ođastivččet ruvkelága?

Lassidiedut: Oassi ráđdehusprográmma girjemiin čuohcá bargo- ja ealáhusministeriija doaibmasuorgái gullevaš ruvkeláhkii, oassi fas birasministeriija doaibmasuorgái gullevaš lágaide, dego luonddusuodjalanláhkii, eanageavahan- ja huksenláhkii, birassuodjalanláhkii ja muhtun birrasa lohpe-meannudemiidoktiiheiveheamis addojuvvon láhkii. Birasministeriija doaibmasuorgái gullá maiddái birasovddasvástádusa nuppisaji ruhtadanvuogádaga ođasmahttin. Ráđdehusprográmmas lea dan lassin ruvkedoibmii gullevaš vearrogirjemat, mat gullet stáhtaruhtaministeriija doaibmasuorgái. **Dál giedahallamis lean lánkaásahusfidnus ii leat vejolaš dahkat nuppástusaid eará go bargo- ja ealáhusministeriija doaibmasuorgái gullevaš ruvkeláhkii ja dan vuodul addojuvvon vuolit dási njuolggadusaide.**

Jearaldat 13

Bargo- ja ealáhusministeriija ordne 27.5. nehtas ruvkelága ođasmahttima háleštallandilálašvuoda, mas giedahallat dán jearahallamis badjánan oainnuid.

Háliidatgo mitalit oainnuidat njálmmálaččat dilálašvuodas? Guođe namat ja oktavuodadieduidat de leat dutnje dárbbu mielde oktavuodas. Válljet dilálašvuhtii jearahallama bohtosiid vuodul sáhka- vuoruid, mat ovddidit buoremus vejolaš viidodaga jearahallamis badjánan sierra oainnuin ja boktet ná ságastallama. Buohkat leat buresbohtán oassálastit háleštallandilálašvuhtii